

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

Економіка підприємства

1. Основна інформація про дисципліну

Тип дисципліни: обов'язкова

Форма навчання: денна

Освітній ступінь: бакалавр

Галузь знань: 07 Управління та адміністрування

Спеціальність: 073 Менеджмент

Освітня програма: Менеджмент: бізнес-адміністрування

Рік навчання: 1 Семестр: 2

Кількість кредитів (годин): 4 (120 год.: 28 - лекції; 30- семінарські; 2 - консультації, 60 - самостійна робота)

Мова викладання: українська

2. Інформація про викладача (викладачів)

ПІБ: Сорока Лариса Миколаївна

Науковий ступінь, вчене звання, посада: кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри управління підприємницькою та туристичною діяльністю

Кафедра: кафедра управління підприємницькою та туристичною діяльністю

Робочий e-mail: soroka@idguonline.net

Години консультацій на кафедрі: п'ятниця, 14.40-16.00

3. Опис та мета дисципліни

Дисципліна «Економіка підприємства» є обов'язковим компонентом підготовки студентів освітнього ступеня бакалавр зі спеціальності 073 Менеджмент освітньої програми Менеджмент: бізнес-адміністрування.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є методи і способи раціонального поєднання та ефективного використання всіх елементів виробничого процесу на рівні підприємства. При цьому економічні, організаційні й техніко-технологічні питання розглядаються у тісному взаємозв'язку.

Метою викладання навчальної дисципліни «Економіка підприємства» є формування у здобувачів вищої освіти сучасного економічного мислення і системи спеціальних знань про базові поняття щодо господарсько-фінансової діяльності підприємства, змісту її окремих напрямів та їх взаємозв'язку, системи показників, що її характеризують.

Передумови для вивчення дисципліни – засвоєння наступних навчальних дисциплін: «Мікроекономіка та макроекономіка».

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліна «Економіка підприємства» тісно пов'язана з іншими дисциплінами, передбаченими навчальним планом, такими як: «Мікроекономіка та макроекономіка», «Бухгалтерський облік», «Фінанси, податки та податкова система», «Аналіз

господарської діяльності», «Планування і контроль діяльності суб'єктів господарювання», «Управління активами та інвестиційним портфелем».

4. Результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до освітньо-професійної програми: «Менеджмент: бізнес-адміністрування», державного стандарту підготовки бакалаврів зі спеціальності 073 Менеджмент:

ПРН 3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства.

ПРН 4. Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень.

ПРН 5. Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації.

ПРН 6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.

ПРН 8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації.

ПРН 9. Демонструвати навички взаємодії, лідерства, командної роботи.

ПРН 11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.

ПРН 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.

ПРН 16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

ПРН 19. Вміти визначати ризики та зменшувати їх вплив щодо досягнення управлінських цілей суб'єкта господарювання, недотримання ним законодавства та регулювання діяльності, недостовірності звітності, збереження й використання його ресурсів.

5. Структура дисципліни

Тема № 1. Підприємство як суб'єкт господарювання

Перелік питань/завдань, що виносяться на обговорення/опрацювання	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
Лекція (1 год.): 1. Визначення, цілі, напрями та види діяльності підприємства. 2. Класифікація і структура підприємств. 3. Правові засади функціонування підприємства. 4. Підприємництво як сучасна форма господарювання.	1. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 728 с. 2. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 488 с. 3. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник. URL: http://www.srinest.com/book_1322.html . 4. Шевченко Л.С. Економіка підприємства: навч. посіб. Видавництво: Право, 2021. 212 с.

<p>Семінарське заняття (1 год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначення, цілі й напрями діяльності підприємства. 2. Види діяльності підприємств. 3. Класифікація і структура підприємств. 4. Правові засади функціонування підприємства. 5. Підприємництво як сучасна форма господарювання. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 728 с. 2. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 488 с. 3. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник. URL: http://www.srines.com/book_1322.html. 5. Шевченко Л.С. Економіка підприємства: навч. посіб. Видавництво: Право, 2021. 212 с.
<p>Завдання для самостійної роботи:</p> <p>1. Підготуйте відповіді на питання.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Внутрішнє і зовнішнє середовище підприємства. – Галузева структура економіки і промисловості України. – Зовнішньоекономічна діяльність підприємств. <p>(Виконати в зошиті та представити на семінарському занятті; додаткові вимоги: відсутність плагіату, відповідь на одне питання обсягом до 1 стор. тексту).</p> <p>2. Виконайте практичне завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Опрацюйте нормативно-правову базу функціонування підприємств(вказіть назву документа, його вихідні дані, призначення та основні положення). – Дослідить основні форми об'єднань підприємств, з'ясуйте їх основні ознаки (добровільних та інституціональних) в Україні (інформацію оформіть у вигляді таблиці). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 728 с. 2. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 488 с. 3. Рум'янцев А.П., Рум'янцева Н.С. Зовнішньоекономічна діяльність. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 298 с. 4. Харченко Т., Щегда А. Економіка підприємства: збірник тестів та задач. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 240 с. 5. Господарський кодекс України від 12.01.2019 № 436-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text. 6. Шевченко Л.С. Економіка підприємства: навч. посіб. Видавництво: Право, 2021. 212 с.

Тема № 2. Управління підприємством

Перелік питань/завдань, що виносяться на обговорення/опрацювання	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
<p>Лекція (1 год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність і функції процесу управління підприємством як складною системою. 2. Структура системи управління, її класифікаційні ознаки. 3. Методи управління підприємством. 4. Організаційна структура управління підприємством. 5. Інноваційні підходи до управління сучасними підприємствами: аутсорсинг, діджиталізація, віртуалізація та реінжиніринг. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 728 с. 2. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 488 с. 3. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник. URL: http://www.srines.com/book_1322.html 4. Інноваційний розвиток підприємства: навч. посіб. / Пугач А.М., Демчук Н.І.,

	<p>Довгаль О.В., Крючко Л.С., Тягло Н.В. Миколаїв: Швець В.М. 2018. 348с. URL: https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3097/1/Інноваційний%20розвиток.pdf</p> <p>5. Капінос Г.І., Бабій І.В. Операційний менеджмент: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 351 с.</p> <p>6. Яркіна Н.М. Економіка підприємства: навч. осіб. Видавництво: Ліра-К, 2020. 596 с.</p>
<p>Семінарське заняття (1 год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність і функції процесу управління підприємством як складною системою. 2. Структура системи управління, її класифікаційні ознаки. 3. Методи управління підприємством. 4. Організаційна структура управління підприємством. 5. Інноваційні підходи до управління сучасними підприємствами: аутсорсинг, діджиталізація, віртуалізація та реінжиніринг. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 728 с. 2. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 488 с. 3. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник. URL: http://www.srines.com/book_1322.html 4. «Діджиталізація міжнародного економічного розвитку»: зб. матеріалів студентської наук.-практ. Інтернет-конф.; 16 січня 2020 р., м. Київ. К.: КНЕУ, 2020. 392 с. 5. Яркіна Н.М. Економіка підприємства: навч. осіб. Видавництво: Ліра-К, 2020. 596 с.
<p>Завдання для самостійної роботи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підготуйте відповіді на питання. <ul style="list-style-type: none"> – Різновиди управління на підприємстві. – Вищі органи державного управління підприємствами. – Шляхи удосконалення управління підприємством. <p>(Виконати в зошиті та представити на семінарському занятті; додаткові вимоги: відсутність плагіату, відповідь на одне питання обсягом до 1 стор. тексту).</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 728 с. 1. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 488 с. 2. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник. URL: http://www.srines.com/book_1322.html 3. Петруня Ю.Є., Петруня В.Ю. Менеджмент: навч. посібник. Дніпро: Університет митної справи та фінансів. 2019. 104 с. URL: http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/3495/1/Петруня_Менеджмент.pdf 4. Харченко Т., Щегда А. Економіка підприємства: збірник тестів та задач. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 240 с. 5. Яркіна Н.М. Економіка підприємства: навч. осіб. Видавництво: Ліра-К, 2020. 596 с.

Тема № 3. Персонал підприємства

Перелік питань/завдань, що виносяться на	Рекомендовані джерела, допоміжні
--	----------------------------------

обговорення/опрацювання	матеріали та ресурси
<p>Лекція (2 год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про трудові ресурси, персонал, кадри підприємства. 2. Класифікація і структура персоналу підприємства. 3. Показники наявності та руху персоналу. 4. Визначення планової чисельності окремих категорій персоналу. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 728 с. 2. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 488 с. 3. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник. URL: http://www.srines.com/book_1322.html
<p>Семінарське заняття (2 год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про трудові ресурси, персонал, кадри підприємства. 2. Класифікація і структура персоналу підприємства. 3. Показники наявності та руху персоналу. 4. Визначення планової чисельності окремих категорій персоналу. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 728 с. 2. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 488 с. 3. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник. URL: http://www.srines.com/book_1322.html
<p>Завдання для самостійної роботи:</p> <p>1. Підготуйте відповіді на питання.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Кадрова політика і система управління персоналом. – Зарубіжний досвід управління персоналом. – Визначить різницю між термінами «трудові ресурси», «персонал», «кадри». <p>(Виконати в зошиті та представити на семінарському занятті; додаткові вимоги: відсутність плагіату, відповідь на одне питання обсягом до 1 стор. тексту).</p> <p>2. Виконайте практичне завдання:</p> <p>Річна програма виробничої ділянки складає 2480 комплектів деталей. Час на обробку комплекту: з токарних робіт – 10,4 год., з фрезерних – 6,8 год., і з стругальних – 5,8 год. Запланований відсоток виконання на ділянці – 112%. Невиходи плануються у розмірі 10% від номінального фонду часу за рік (254 робочих дні). Визначити кількість робітників за фактом.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 728 с. 2. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 488 с. 1. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник. URL: http://www.srines.com/book_1322.html 2. Соломіна Г.В. Економіка підприємства: практикум. Дніпро: Біла К.О. 2020. 142 с. URL: https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/4372/1/Соломіна%20Практикум.pdf 3. Дмитрієв І.А. Економіка підприємства: навч. посіб. для практичних занять і самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів. Х.: ХНАДУ, 2018. 292 с. 4. Харченко Т., Щегда А. Економіка підприємства: збірник тестів та задач. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 240 с.

Тема № 4. Основні фонди і виробничі потужності

Перелік питань/завдань, що виносяться на обговорення/опрацювання	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
--	---

<p>Лекція (2 год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність, структура і класифікація основних фондів. 2. Оцінка вартості основних фондів. 3. Показники руху основних засобів. 4. Фізичне й моральне зношення. Амортизація. 5. Показники використання основних фондів. 6. Виробнича потужність: види та методи визначення. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 728 с. 2. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 488 с. 3. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник. URL: http://www.srinest.com/book_1322.html 4. Куц Л.Н. Капітал підприємства: формування та використання. Опорний конспект лекцій. Тернопіль, ТНЕУ, 2019. 105 с. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/38436/1/kucz2019.pdf
<p>Семінарське заняття (2 год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність, структура і класифікація основних фондів. 2. Оцінка вартості основних фондів. 3. Показники руху основних засобів. 4. Фізичне й моральне зношення. 5. Амортизація. Методи її нарахування. 6. Показники використання основних фондів. 7. Виробнича потужність: види та методи визначення. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 728 с. 2. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 488 с. 3. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник. URL: http://www.srinest.com/book_1322.html 4. Куц Л.Н. Капітал підприємства: формування та використання. Опорний конспект лекцій. Тернопіль, ТНЕУ, 2019. 105 с. URL: http://dspace.wunu.edu.ua
<p>Завдання для самостійної роботи:</p> <p>1. Підготуйте відповіді на питання.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Просте відтворення основних фондів. - Розширене відтворення основних фондів. <p>(Виконати в зошиті та представити на семінарському занятті; додаткові вимоги: відсутність плагіату, відповідь на одне питання обсягом до 1 стор. тексту).</p> <p>2. Виконайте практичне завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.) Первісна вартість об'єкта амортизації, що належить до третьої групи, становить 1200 тис. грн. Визначити суми щорічних амортизаційних відрахувань. 2.) Первісна вартість основних фондів підприємства 3 млн грн, термін служби 6 років, ліквідаційна вартість 20 тис. грн. Визначити річну норму і щорічну суму амортизаційних відрахувань, використовуючи прямолінійну амортизацію. <p>3. Підготуйте реферат на тему:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Шляхи поліпшення використання основних 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дмитрієв І.А. Економіка підприємства: навч. посіб. для практичних занять і самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів. Харків: ХНАДУ, 2018. 292 с. 2. Причепя І.В. Економіка підприємства. Самостійна та індивідуальна робота студентів: навч. посіб. Вінниця: ВНТУ, 2017. 145 с. 3. Соломіна Г.В. Економіка підприємства: практикум. Дніпро: Біла К.О. 2020. 142 с. URL: https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/4372/1/Соломіна%20Практикум.pdf 4. Харченко Т., Щегда А. Економіка підприємства: збірник тестів та задач. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 240 с. 5. Райтер Н.І. Власний капітал як основа здійснення господарської діяльності сільськогосподарських підприємств. <i>Бізнес-навігатор</i>. 2018. Вип. 1 (2). С. 188-192.

<p>фондів на підприємстві.</p> <p>- Особливості основних фондів і виробничих потужностей у залежності від галузевої приналежності підприємств.</p> <p>(Вимоги: відсутність плагіату, обсяг до 12 стор., 14 шрифт, TimesNewRoman).</p>	
---	--

Тема № 5. Оборотні засоби підприємства.

Перелік питань/завдань, що виносяться на обговорення/опрацювання	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
<p>Лекція (2 год.):</p> <p>1. Сутність, склад та структура оборотних засобів.</p> <p>2. Джерела утворення оборотних засобів.</p> <p>3. Нормування оборотних засобів.</p> <p>4. Показники використання оборотних засобів.</p>	<p>1. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 728 с.</p> <p>2. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 488 с.</p> <p>3. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник. URL: http://www.srines.com/book_1322.html</p> <p>4. Куц Л.Н. Капітал підприємства: формування та використання. Опорний конспект лекцій. Тернопіль, ТНЕУ, 2019. 105 с. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/38436/1/kucz2019.pdf</p>
<p>Семінарське заняття (2 год.):</p> <p>1. Сутність, склад та структура оборотних засобів.</p> <p>2. Джерела утворення оборотних засобів.</p> <p>3. Нормування оборотних засобів.</p> <p>4. Показники використання оборотних засобів.</p>	<p>1. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 728 с.</p> <p>2. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 488 с.</p> <p>3. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник. URL: http://www.srines.com/book_1322.html</p> <p>4. Куц Л.Н. Капітал підприємства: формування та використання. Опорний конспект лекцій. Тернопіль, ТНЕУ, 2019. 105 с. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/38436/1/kucz2019.pdf</p>
<p>Завдання для самостійної роботи:</p> <p>1. Підготуйте відповіді на питання.</p> <p>– Характеристика оборотних засобів підприємств транспортної галузі.</p> <p>– Характеристика оборотних засобів підприємств, що входять до складу АПК.</p> <p>– Характеристика оборотних засобів підприємств морегосподарського</p>	<p>1. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 728 с.</p> <p>2. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 488 с.</p> <p>3. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник. URL:</p>

<p>комплексу. (Виконати в зошиті та представити на семінарському занятті; додаткові вимоги: відсутність плагіату, відповідь на одне питання обсягом до 1 стор. тексту).</p> <p>2. Підготуйте реферат на тему: Шляхи поліпшення використання оборотних засобів. (Вимоги: відсутність плагіату, обсяг до 12стор., 14 шрифт, TimesNewRoman).</p>	<p>http://www.srines.com/book_1322.html</p> <p>4. Куц Л.Н. Капітал підприємства: формування та використання. Опорний конспект лекцій. Тернопіль, ТНЕУ, 2019. 105 с. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/38436/1/kucz2019.pdf</p> <p>5. Дмитрієв І.А. Економіка підприємства: навч. посіб. для практичних занять і самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів. Харків: ХНАДУ, 2018. 292 с.</p> <p>6. Причепа І.В. Економіка підприємства. Самостійна та індивідуальна робота студентів: навч. посіб. Вінниця: ВНТУ, 2017. 145 с.</p> <p>7. Соломіна Г.В. Економіка підприємства: практикум. Дніпро: Біла К.О. 2020. 142 с. URL: https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/4372/1/Соломіна%20Практикум.pdf</p>
--	---

Тема № 6. Нематеріальні ресурси і активи.

Перелік питань/завдань, що виносяться на обговорення/опрацювання	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
<p>Лекція (1 год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність і склад нематеріальних ресурсів. 2. Характеристика об'єктів промислової та інтелектуальної власності. 3. Оцінювання вартості й амортизації нематеріальних активів. 4. Нематеріальні активи, що створені підприємством. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 728 с. 2. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 488 с. 3. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник. URL: http://www.srines.com/book_1322.html 4. Потехіна В.О. Інтелектуальна власність. ЦУЛ, 2018. 414 с.
<p>Семінарське заняття (1 год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність і склад нематеріальних ресурсів. 2. Характеристика об'єктів промислової та інтелектуальної власності. 3. Оцінювання вартості й амортизації нематеріальних активів. 4. Нематеріальні активи, що створені підприємством. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 728 с. 2. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 488 с. 3. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник. URL: http://www.srines.com/book_1322.html 4. Потехіна В.О. Інтелектуальна власність. ЦУЛ, 2018. 414 с.

<p>Завдання для самостійної роботи:</p> <p>1. Підготуйте відповіді на питання.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Охарактеризуйте основні риси нематеріальних ресурсів підприємства. – У чому відмінність між нематеріальними ресурсами і нематеріальними активами підприємства? Поясніть. <p>(Виконати в зошиті та представити на семінарському занятті; додаткові вимоги: відсутність плагіату, відповідь на одне питання обсягом до 1 стор. тексту).</p> <p>2. Підготувати доповідь:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Способи захисту права інтелектуальної власності в Україні. <p>(вимоги: відсутність плагіату, відповідь до 5 хв.).</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 728 с. 2. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 488 с. 3. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник. URL: http://www.srinest.com/book_1322.html 4. Потєхіна В.О. Інтелектуальна власність. ЦУЛ, 2018. 414 с. 5. Про авторське право та суміжні права: Закон України від 23.02.93 р. № 3792-XII (зі змінами і доповненнями). URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ed_1_999_07_16/T379200.html. 6. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 23.12.93 № 3769-XII (зі змінами та доповненнями). <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 1994. № 7, ст. 32. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12#Text 7. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 23.12.93 № 3770-XII (зі змінами та доповненнями). <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 1994. № 7, ст. 34. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12#Text. 8. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 23.12.93 № 3771-XII (зі змінами та доповненнями). <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 1994. № 7, ст. 36. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12#Text.
--	---

Тема № 7. Інвестиційна та інноваційна діяльність підприємства.

Перелік питань/завдань, що виносяться на обговорення/опрацювання	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
<p>Лекція (1 год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Інвестиції: сутність, види і характеристика. 2. Загальні принципи й етапи інвестування на підприємствах. 3. Оцінка ефективності інвестицій. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Сазонець І.Л., Федорова В.А. Інвестування: підручник. Центр навчальної літератури, 2019. 312 с. 2. Інноваційний розвиток підприємства: навч. посіб. / Пугач А.М., Демчук Н.І., Довгаль О.В., Крючко Л.С., Тягло Н.В.

<p>Інновації: поняття, види і характеристика.</p> <p>4. Методики визначення економічної ефективності інновацій.</p>	<p>Миколаїв: Швець В.М. 2018. 348с. URL: https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3097/1/Інноваційний%20розвиток.pdf</p> <p>3. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 728 с.</p>
<p>Семінарське заняття (1 год.):</p> <p>1. Інвестиції: сутність, види і характеристика.</p> <p>2. Загальні принципи й етапи інвестування на підприємствах.</p> <p>3. Оцінка ефективності інвестицій. Інновації: поняття, види і характеристика.</p> <p>4. Методики визначення економічної ефективності інновацій.</p>	<p>1. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 728 с.</p> <p>2. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 488 с.</p> <p>3. Геращенко І.О. Інноваційний потенціал підприємства: навч.-метод. посіб. Харків: НТУ ХП. 2017. 157 с. URL: http://web.kpi.kharkov.ua/bapm/wp-content/uploads/sites/28/2018/06/lekN..pdf</p> <p>4. Телишевська Л.І., Коледіна К.О. Особливості оцінки ефективності інноваційних проектів з різним терміном будівництва. <i>Молодий вчений</i>. № 8 (60). 2018. С. 400-404. URL: http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/8/83.pdf</p>
<p>Завдання для самостійної роботи:</p> <p>1. Підготуйте відповіді на питання.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Управління інвестиційною діяльністю підприємства. – Оцінка сукупного економічного ефекту від інновацій. <p>(Виконати в зошиті та представити на семінарському занятті; додаткові вимоги: відсутність плагіату, відповідь на одне питання обсягом до 1 стор. тексту).</p> <p>2. Підготувати доповідь:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Значення інвестицій для сталого розвитку сучасних підприємств. – Значення інновацій для сталого розвитку сучасних підприємств. <p>(вимоги: відсутність плагіату, відповідь до 5 хв.)</p>	<p>1. Сазонець І.Л., Федорова В.А. Інвестування: підручник. Центр навчальної літератури, 2019. 312 с.</p> <p>2. Інноваційний розвиток підприємства: навч. посіб. / Пугач А.М., Демчук Н.І., Довгаль О.В., Крючко Л.С., Тягло Н.В. Миколаїв: Швець В.М. 2018. 348с. URL: https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3097/1/Інноваційний%20розвиток.pdf</p> <p>4. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 р. №1561-ХІІ. (зі змінами та доповненнями). <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 1991. № 47. ст. 646. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text.</p>

Тема № 8. Організація виробництва.

<p>Перелік питань/завдань, що виносяться на обговорення/опрацювання</p>	<p>Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси</p>
--	---

<p>Лекція (2 год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Техніко-технологічна база виробництва: складові та тенденції розвитку. 2. Класифікація виробничих процесів. 3. Принципи та методи організації виробництва. 4. Організаційні типи виробництва. 5. Виробничий і технологічний цикли. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Єгорова І.Г., Матукова Г.І., Приймак Н.С. Економіка та організація діяльності підприємств: навч. посіб. Львів: Магнолія. 2019. 330 с. 2. Козик В.В., Гавриляк А.С., Петрушка Т.О. Організація виробництва: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 256 с. 3. Капінос Г.І., Бабій І.В. Операційний менеджмент: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 351 с.
<p>Семінарське заняття (2 год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Техніко-технологічна база виробництва: складові та тенденції розвитку. 2. Класифікація виробничих процесів. 3. Принципи організації виробництва. 4. Методи організації виробництва. 5. Організаційні типи виробництва. 6. Виробничий і технологічний цикли. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Єгорова І.Г., Матукова Г.І., Приймак Н.С. Економіка та організація діяльності підприємств: навч. посіб. Львів: Магнолія. 2019. 330 с. 2. Козик В.В., Гавриляк А.С., Петрушка Т.О. Організація виробництва: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 256 с. 3. Капінос Г.І., Бабій І.В. Операційний менеджмент: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 351 с. 4. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник. URL: http://www.srinest.com/book_1322.html
<p>Завдання для самостійної роботи:</p> <p>1. Підготуйте відповіді на питання.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Способи поєднання технологічних операцій. (Виконати в зошиті та представити на семінарському занятті; додаткові вимоги: відсутність плагіату, відповідь на одне питання обсягом до 1 стор. тексту). <p>2. Підготуйте реферат на тему:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Суспільні форми організації виробництва. – Специфіка організації виробництва підприємств різних галузей національної економіки. <p>(Вимоги: відсутність плагіату, обсяг до 12стор., 14 шрифт, TimesNewRoman).</p> <p>3. Виконайте практичне завдання:</p> <p>Розрахуйте тривалість циклу технологічних операцій за умови застосування паралельного виду руху оброблюваних деталей, якщо:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розмір партії деталей становить 20 шт.; – деталі з однієї технологічної операції на іншу передаються передаточними 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Козик В.В., Гавриляк А.С., Петрушка Т.О. Організація виробництва: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 256 с. 2. Капінос Г.І., Бабій І.В. Операційний менеджмент: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 351 с. 3. Соломіна Г.В. Економіка підприємства: практикум. Дніпро: Біла К.О. 2020. 142 с. URL: https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/4372/1/Соломіна%20Практикум.pdf 4. Харченко Т., Щегда А. Економіка підприємства: збірник тестів та задач. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 240 с.

<p>партіями по 5 штук.;</p> <p>– технологічний процес механічної обробки деталей охоплює 3 операції, норма виконання кожної з яких становить: першої – 4 хв., другої – 3 хв., третьої – 1,5 хв.</p>	
---	--

Тема № 9. Інфраструктура підприємства.

Перелік питань/завдань, що виносяться на обговорення/опрацювання	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
<p>Лекція (2 год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття, види і значення інфраструктури підприємства. 2. Виробнича інфраструктура. 3. Система технічного обслуговування виробництва. 4. Соціальна інфраструктура підприємства. 5. Сутність та класифікація виробничої інфраструктури АПК, морегосподарського комплексу, підприємств транспортного комплексу. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Маслак О.І., Воробйова Л.Д. Економіка виробничого підприємства. ЦУЛ, 2019. 172 с. 2. Козик В.В., Гавриляк А.С., Петрушка Т.О. Організація виробництва: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 256 с. 3. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: підручник. К.: КНЕУ, 2013. 779 с. 4. Захарчук О.В. Сучасний стан та перспективи розвитку основних виробничих засобів сільського господарства. <i>Економіка АПК</i>. 2019. № 11. С. 49-58.
<p>Семінарське заняття (2 год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття і значення інфраструктури підприємства. 2. Виробнича інфраструктура. 3. Система технічного обслуговування виробництва. 4. Соціальна інфраструктура підприємства. 5. Сутність та класифікація виробничої інфраструктури АПК, морегосподарського комплексу, підприємств транспортного комплексу. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник. URL: http://www.srinest.com/book_1322.html 2. Маслак О.І., Воробйова Л.Д. Економіка виробничого підприємства. ЦУЛ, 2019. 172 с. 3. Козик В.В., Гавриляк А.С., Петрушка Т.О. Організація виробництва: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 256 с.
<p>Завдання для самостійної роботи:</p> <p>1. Підготуйте відповіді на питання.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Охарактеризувати ремонтнегосподарство. - Охарактеризуйте інструментальнегосподарство. - Охарактеризуйте транспортнегосподарство. - Охарактеризуйте енергетичне господарство. - Охарактеризуйте складське господарство. <p>(Виконати в зошиті та представити на семінарському занятті; додаткові вимоги: відсутність плагіату, відповідь на одне питання обсягом до 1 стор. тексту).</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Козик В.В., Гавриляк А.С., Петрушка Т.О. Організація виробництва: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 256 с. 2. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: підручник. К.: КНЕУ, 2013. 779 с. 3. Захарчук О.В. Сучасний стан та перспективи розвитку основних виробничих засобів сільського господарства. <i>Економіка АПК</i>. 2019. № 11. С. 49-58. 4. Маслак О.І., Воробйова Л.Д. Економіка

	виробничого підприємства. ЦУЛ, 2019. 172 с.
--	---

Тема № 10. Регулювання, прогнозування та планування діяльності підприємства

Перелік питань/завдань, що вносяться на обговорення/опрацювання	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
<p>Лекція (2 год.):</p> <p>1. Мета, принципи, напрями, методи державного регулювання економіки.</p> <p>2. Методологічні основи планування. Класифікація методів планування.</p> <p>3. Види планування: стратегічне планування, тактичне планування, оперативне планування, бізнес-планування.</p>	<p>1. Михасюк І.Р. Державне регулювання економіки: підручник. Львів: Магнолія плюс, В.М. Піча, 2016. 215 с.</p> <p>2. Дідківська Л.І. Державне регулювання економіки: навч. посіб. Міністерство освіти і науки України. 6-е вид., випр. і допов. К.: Знання, 2016. 214 с.</p> <p>3. Капінос Г.І., Бабій І.В. Операційний менеджмент: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 351 с.</p> <p>4. Єгорова І.Г., Матукова Г.І., Приймак Н.С. Економіка та організація діяльності підприємств: навч. посіб. Львів: Магнолія. 2019. 330 с.</p>
<p>Семінарське заняття (2 год.):</p> <p>1. Мета й принципи державного регулювання економіки.</p> <p>2. Напрями і методи державного регулювання економіки.</p> <p>3. Класифікація методів планування.</p> <p>4. Види планування, їх характеристика особливості застосування.</p>	<p>1. Державне регулювання економіки: конспект лекцій. Одеса, 2019. URL: http://eprints.library.odku.edu.ua/id/eprint/5343/1/ZhavnerchykOV_Derj_reg_ek_KL_2019.pdf</p> <p>2. Михасюк І.Р. Державне регулювання економіки: підручник. Львів: Магнолія плюс, В.М. Піча, 2016. 215 с.</p> <p>3. Дідківська Л.І. Державне регулювання економіки: навч. посіб. Міністерство освіти і науки України. 6-е вид., випр. і допов. К.: Знання, 2016. 214 с.</p> <p>4. Бурик А.Ф. Планування діяльності підприємства. ЦУЛ, 2017. 260 с.</p>
<p>Завдання для самостійної роботи:</p> <p>1. Підготуйте відповіді на питання.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Стратегічне планування. - Тактичне планування. - Оперативне планування. - Бізнес-планування. <p>(Виконати в зошиті та представити на семінарському занятті; додаткові вимоги: відсутність плагіату, відповідь на одне питання обсягом до 1 стор. тексту).</p> <p>2. Підготуйте реферат на тему:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Бізнес-план як сучасний інструмент планування. - Роль стратегічного планування для 	<p>1. Державне регулювання економіки: конспект лекцій. Одеса, 2019. URL: http://eprints.library.odku.edu.ua/id/eprint/5343/1/ZhavnerchykOV_Derj_reg_ek_KL_2019.pdf</p> <p>2. Михасюк І.Р. Державне регулювання економіки: підручник. Львів: Магнолія плюс, В.М. Піча, 2016. 215 с.</p> <p>3. Дідківська Л.І. Державне регулювання економіки: навч. посіб. Міністерство освіти і науки України. 6-е вид., випр. і допов. К.: Знання, 2016. 214 с.</p> <p>4. Бурик А.Ф. Планування діяльності підприємства. ЦУЛ, 2017. 260 с.</p>

сталого розвитку сучасних підприємств.
(Вимоги: відсутність плагіату, обсяг до 12стор., 14 шрифт, TimesNewRoman).

Тема № 11. Маркетингова діяльність. Якість продукції

Перелік питань/завдань, що виносяться на обговорення/опрацювання	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
<p>Лекція (2 год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Маркетингова діяльність підприємства: принципи, концепції, стратегія і тактика. 2. Якість продукції підприємства. 3. Конкурентоспроможність продукції підприємства. 4. Підходи до визначення якості та конкурентоспроможності на підприємствах різних галузей народного господарства. 5. Стандартизація і сертифікація продукції. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Окландер М.А., Чукурна О.П. Маркетингова цінова політика: підручник. Київ: Центр учбової літератури. 2020. 284 с. 2. Юхимченко П. Конкурентоспроможність підприємства: підручник. ЦУЛ, 2020. 320 с. 3. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник. URL: http://www.srines.com/book_1322.html 4. Панченко М. Управління якістю. ЦУЛ, 2018. 228 с.
<p>Семінарське заняття (2 год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Маркетингова діяльність підприємства: принципи, концепції, стратегія і тактика. 2. Якість продукції підприємства. 3. Конкурентоспроможність продукції підприємства. 4. Підходи до визначення якості та конкурентоспроможності на підприємствах різних галузей народного господарства. 5. Стандартизація і сертифікація продукції. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Окландер М.А., Чукурна О.П. Маркетингова цінова політика: підручник. Київ: Центр учбової літератури. 2020. 284 с. 2. Юхимченко П. Конкурентоспроможність підприємства: підручник. ЦУЛ, 2020. 320 с. 3. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник. URL: http://www.srines.com/book_1322.html 4. Панченко М. Управління якістю. ЦУЛ, 2018. 228 с.
<p>Завдання для самостійної роботи:</p> <p>1. Підготуйте відповіді на питання.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Стандартизація і сертифікація продукції в АПК. - Стандартизація і сертифікація продукції (послуг) у морегосподарському комплексі. - Стандартизація і сертифікація продукції (послуг) підприємствах транспортного комплексу. <p>(Виконати в зошиті та представити на семінарському занятті; додаткові вимоги: відсутність плагіату, відповідь на одне питання обсягом до 1 стор. тексту).</p> <p>2. Підготуйте реферат на тему:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Державний нагляд за якістю продукції та внутрішньовиробничий технічний контроль якості на підприємстві. - Чинники підвищення якості та конкурентоспроможності продукції підприємства. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Окландер М.А., Чукурна О.П. Маркетингова цінова політика: підручник. Київ: Центр учбової літератури. 2020. 284 с. 2. Юхимченко П. Конкурентоспроможність підприємства: підручник. ЦУЛ, 2020. 320 с. 3. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник. URL: http://www.srines.com/book_1322.html 4. Панченко М. Управління якістю. ЦУЛ, 2018. 228 с.

(Вимоги: відсутність плагіату, обсяг до 12стор., 14 шрифт, Times New Roman).

Тема № 12. Продуктивність, мотивація і оплата праці

Перелік питань/завдань, що виносяться на обговорення/опрацювання	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
<p>Лекція (2 год.):</p> <ol style="list-style-type: none">1. Поняття продуктивності праці. Виробіток і трудомісткість.2. Мотивація праці на підприємстві.3. Оплата праці: сутність, функції.4. Форми оплати праці.	<ol style="list-style-type: none">1. Про встановлення прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати: Закон України від 20.10.2009 р. № 1646-VI (зі змінами та доповненнями). <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2010. № 4. ст. 19. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1646-17#Text.2. Про оплату праці: Закон України від 020.04.1995 р. № 144/95-ВР (зі змінами та доповненнями). <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 1995. № 17. ст. 121. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text.3. Управління персоналом: підручник / О.М. Шубалий, Н.Т. Рудь, А.І. Гордійчук, І.В. Шубала, М.І. Дзямулич, О.В. Потьомкіна, О.В. Середа; за заг. ред. О. М. Шубалого. Луцьк: ІВВ Луцького НТУ. 2018. 404 с. URL: https://lib.lntu.edu.ua/sites/default/files/2021-03/Управління%20персоналом%20підручник%20202018.pdf4. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник. URL: http://www.srines.com/book_1322.html
<p>Семінарське заняття (2 год.):</p> <ol style="list-style-type: none">1. Поняття продуктивності праці. Виробіток і трудомісткість.2. Методи визначення виробітку.3. Мотивація праці на підприємстві.4. Оплата праці: сутність, функції.5. Форми оплати праці.	<ol style="list-style-type: none">1. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник. URL: http://www.srines.com/book_1322.html2. Управління персоналом: підручник / О.М. Шубалий, Н.Т. Рудь, А.І. Гордійчук, І.В. Шубала, М.І. Дзямулич, О.В. Потьомкіна, О.В. Середа; за заг. ред. О. М. Шубалого. Луцьк: ІВВ Луцького НТУ. 2018. 404 с. URL: https://lib.lntu.edu.ua/sites/default/files/2021-03/Управління%20персоналом%20підручник%20202018.pdf
<p>Завдання для самостійної роботи:</p> <p>1. Підготуйте відповіді на питання.</p> <ul style="list-style-type: none">- Факторне дослідження приросту продуктивності праці.- Державна політика у сфері оплати праці.	<ol style="list-style-type: none">1. Управління персоналом: підручник / О.М. Шубалий, Н.Т. Рудь, А.І. Гордійчук, І.В. Шубала, М.І. Дзямулич, О.В. Потьомкіна, О.В. Середа; за заг. ред. О. М. Шубалого. Луцьк: ІВВ Луцького НТУ. 2018. 404 с. URL:

<p>- Сучасні теорії мотивації праці. (Виконати в зошиті та представити на семінарському занятті; додаткові вимоги: відсутність плагіату, відповідь на одне питання обсягом до 1 стор. тексту).</p> <p>2. Виконайте практичне завдання:</p> <p>1). Розрахувати середню годинну ставку робітників дільниці, якщо на дільниці 8 робітників, троє з них мають 5-й розряд, двоє – 4-й, троє – 3-й. Годинна тарифна ставка 1-го розряду 2,45 грн.. Тарифні коефіцієнти третього розряду – 1,35, четвертого – 1,55, п'ятого – 1,78.</p> <p>2). Розрахувати заробітну плату верстатника за відрядно-преміальною системою. Норма часу на обробку деталі 20 хв. Верстатник працює за 5-им розрядом. За звітний місяць (176 год.) виробіток склав 570 деталей. За виконання норм виплачується премія в розмірі 10%, а за кожний процент перевиконання норм – по 8% відрядної заробітної плати.</p> <p>3). У попередньому році було виготовлено продукції на суму 215 млн грн. У наступному році її випуск планується збільшити на 5%. Чисельність працюючих у попередньому році становила 250 осіб, у плановому році передбачено скоротити її на 30 осіб. Визначити, яке підвищення продуктивності праці заплановане на підприємстві.</p>	<p>https://lib.lntu.edu.ua/sites/default/files/2021-03/Управління%20персоналом%20підручник%202018.pdf</p> <p>2. Щетініна Л.В., Рудакова С.Г., Лобунець І.С. Негрошова мотивація персоналу як спосіб підвищення ефективності його роботи. <i>Проблеми економіки</i>. 2018. № 2. С. 268-275. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pekon_2018_2_37</p> <p>3. Мулик Т.О., Материнська О.А., Пльонсак О.Л. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 287с.</p> <p>4. Соломіна Г.В. Економіка підприємства: практикум. Дніпро: Біла К.О. 2020. 142 с. URL: https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/4372/1/Соломіна%20Практикум.pdf</p> <p>5. Харченко Т., Щегда А. Економіка підприємства: збірник тестів та задач. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 240 с.</p>
---	--

Тема № 13. Витрати на виробництво. Собівартість продукції.

Перелік питань/завдань, що виносяться на обговорення/опрацювання	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
<p>Лекція (2 год.):</p> <p>1. Загальна характеристика витрат підприємства та класифікація витрат підприємства.</p> <p>2. Підходи до класифікації витрат на підприємствах у залежності від специфіки діяльності та галузевої належності.</p> <p>3. Поняття собівартості продукції.</p> <p>4. Калькулювання собівартості продукції.</p> <p>5. Особливості визначення собівартості товарів та послуг на підприємствах АПК, морегосподарського комплексу, на підприємствах транспортно-логістичного комплексу.</p>	<p>1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» від 31.12.1999 р. № 318 (зі змінами та доповненнями). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text.</p> <p>2. Маслак О.І., Воробйова Л.Д. Економіка виробничого підприємства. ЦУЛ, 2019. 172 с.</p> <p>3. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: підручник. К.: КНЕУ, 2013. 779 с.</p> <p>4. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 240 с.</p>

	<p>літератури. 2019. 728 с.</p> <p>5. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 488 с.</p>
<p>Семінарське заняття (2 год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна характеристика витрат підприємства. 2. Класифікація витрат підприємства. 3. Поняття собівартості продукції. 4. Калькулювання собівартості продукції. 5. Особливості визначення собівартості товарів та послуг на підприємствах АПК, морегосподарського комплексу, на підприємствах транспортнокомплексу. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник. URL: http://www.srines.com/book_1322.html 2. Маслак О.І., Воробійова Л.Д. Економіка виробничого підприємства. ЦУЛ, 2019. 172 с. 3. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: підручник. К.: КНЕУ, 2013. 779 с. 4. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 728 с. 5. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 488 с.
<p>Завдання для самостійної роботи:</p> <p>1. Підготуйте відповіді на питання.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Планування собівартості продукції підприємства. - Значення і шляхи зниження собівартості продукції в умовах ринкової економіки. <p>(Виконати в зошиті та представити на семінарському занятті; додаткові вимоги: відсутність плагіату, відповідь на одне питання обсягом до 1 стор. тексту).</p> <p>2. Виконайте практичне завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.) У звітному році собівартість товарної продукції склала 450,2 тис. грн., витрати на 1 грн. товарної продукції – 0,89 грн. У плановому році витрати на 1 грн. товарної продукції встановлені в розмірі 0,85 грн. Обсяг виробництва продукції збільшиться на 8%. Визначте собівартість товарної продукції планового року. 2.) Визначити витрати на 1 грн. виробленої продукції, коли відомо, що матеріальні витрати складають 85% собівартості продукції, або 3650 тис. грн., а вартість виготовленої продукції становить 6280 тис. грн. 3.) Обсяг товарної продукції в минулому році становив 12400 тис. грн. Частка витрат на виробництво в одній гривні товарної продукції – 0,9 грн. У плановому році передбачається збільшити обсяг виробництва 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Волкова Н.А., Подвальна Н.Е., Семенова К.Д. Економічний аналіз: навч. посібник. Одеса: ОНЕУ. 2020. 240 с. 2. Харченко Т., Щегда А. Економіка підприємства: збірник тестів та задач. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 240 с. 3. Лабурцева О.І. Зниження витрат підприємства за допомогою аутсорсингу: зарубіжний досвід. <i>Інвестиції: практика та досвід</i>. № 3. 2020. С. 5-9. 4. Соломіна Г.В. Економіка підприємства: практикум. Дніпро: Біла К.О. 2020. 142 с. URL: https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/4372/1/Соломіна%20Практикум.pdf 5. Дмитрієв І.А. Економіка підприємства: навч. посіб. для практичних занять і самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів. Харків: ХНАДУ, 2018. 292 с.

<p>на 12% за рахунок впровадження нової техніки. При цьому буде досягнуто економію в розмірі 130 тис. грн. Умовно-постійні витрати в минулому році становили 3000 тис. грн., а у зв'язку зі збільшенням обсягу виробництва вони збільшаться на 5%. Виявити вплив факторів на собівартість товарної продукції і зміну рівня витрат на виробництво 1 грн. товарної продукції.</p>	
---	--

Тема 14. Ціни на продукцію: встановлення і регулювання

Перелік питань/завдань, що виносяться на обговорення/опрацювання	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
<p>Лекція (2 год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність і функції ціни. 2. Система цін і їх класифікація. 3. Процес ціноутворення. 4. Законодавче регулювання і контроль за ціноутворенням згідно із законодавством України. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Останкова Л., Літвінов Ю., Літвінова Т. Ціноутворення в умовах ринку: підручник. Центр навчальної літератури, 2019. 400 с. 2. Окландер М.А., Чукурна О.П. Маркетингова цінова політика: підручник. Київ: Центр учбової літератури. 2020. 284 с. 3. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник. URL: http://www.srines.com/book_1322.html 4. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 728 с. 5. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 488 с.
<p>Семінарське заняття (2 год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність і функції ціни. 2. Система цін і їх класифікація. 3. Стратегія і тактика ціноутворення. 4. Законодавче регулювання і контроль за ціноутворенням згідно із законодавством України. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Лисак О.І., Андрєєва Л.О., Завадських Г.М. Ціноутворення: курс лекцій. Мелітополь: Люкс, 2020. 193 с. 2. Останкова Л., Літвінов Ю., Літвінова Т. Ціноутворення в умовах ринку: підручник. Центр навчальної літератури, 2019. 400 с. 3. Окландер М.А., Чукурна О.П. Маркетингова цінова політика: підручник. Київ: Центр учбової літератури. 2020. 284 с. 4. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник. URL: http://www.srines.com/book_1322.html
<p>Завдання для самостійної роботи:</p> <p>1. Підготуйте відповіді на питання.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Зовнішні та внутрішні чинники впливу на формування ціни. - Державна політика ціноутворення та соціальний захист населення. <p>(Виконати в зошиті та представити на семінарському занятті; додаткові вимоги:</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Лисак О.І., Андрєєва Л.О., Завадських Г.М. Ціноутворення: курс лекцій. Мелітополь: Люкс, 2020. 193 с. 5. Останкова Л., Літвінов Ю., Літвінова Т. Ціноутворення в умовах ринку: підручник. Центр навчальної літератури, 2019. 400 с. 6. Окландер М.А., Чукурна О.П. Маркетингова цінова політика: підручник.

<p>відсутність плагіату, відповідь на одне питання обсягом до 1 стор. тексту).</p> <p>6. Підготуйте реферат на тему: Особливості ціноутворення на товари та послуги підприємств, що мають різну галузеву належність. (Вимоги: відсутність плагіату, обсяг до 12стор., 14 шрифту, Times New Roman).</p>	<p>Київ: Центр учбової літератури. 2020. 284 с. 7. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник. URL: http://www.srines.com/book_1322.html</p>
---	---

Тема 15. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства

Перелік питань/завдань, що виносяться на обговорення/опрацювання	Рекомендовані джерела, допоміжні матеріали та ресурси
<p>Лекція (4 год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дохід і прибуток підприємства, схеми їх формування та розподілу. 2. Особливості формування та розподілу прибутку на підприємствах різних галузей народного господарства. 3. Прибутковість діяльності підприємств, показники, що її характеризують. 4. Суть та оцінка загального фінансово-економічного стану підприємства. 5. Ефективність виробництва: суть, види і показники. 6. Показники, резерви і чинники підвищення ефективності виробництва. 7. Шляхи підвищення ефективності на підприємствах АПК, морегосподарського комплексу, на підприємствах транспортного комплексу та інших. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Мулик Т.О., Материнська О.А., Пльонсак О.Л. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 287с. 2. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 728 с. 3. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 488 с. 4. Бедринець М.Д., Довгань Л.П. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури. 2018. 292 с. URL: http://dcmaup.com.ua/assets/files/finansii-pidpriemstv-2018.pdf 5. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник. URL: http://www.srines.com/book_1322.html
<p>Семінарське заняття (6 год.):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дохід і прибуток підприємства, схеми їх формування та розподілу. 2. Особливості формування та розподілу прибутку на підприємствах різних галузей народного господарства. 3. Прибутковість діяльності підприємств, показники, що її характеризують. 4. Суть та оцінка загального фінансово-економічного стану підприємства. 5. Ефективність виробництва: суть, види і показники. 6. Показники, резерви і чинники підвищення ефективності виробництва. 7. Шляхи підвищення ефективності на підприємствах АПК, морегосподарського комплексу, на підприємствах транспортного комплексу та інших. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Мулик Т.О., Материнська О.А., Пльонсак О.Л. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 287с. 2. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 728 с. 3. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: підручник. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 488 с. 4. Бедринець М.Д., Довгань Л.П. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури. 2018. 292 с. URL: http://dcmaup.com.ua/assets/files/finansii-pidpriemstv-2018.pdf 5. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник. URL: http://www.srines.com/book_1322.html

Завдання для самостійної роботи:**1. Підготуйте відповіді на питання.**

- Види рентабельності, методика розрахунку.
- Точка беззбитковості підприємства, методика розрахунку та побудови графіку.
- Види прибутку, механізм розрахунку.
- Відмінність показників «ефект» та «ефективність».

(Виконати в зошиті та представити на семінарському занятті; додаткові вимоги: відсутність плагіату, відповідь на одне питання обсягом до 1 стор. тексту).

1. Підготуйте реферат на тему:

- Шляхи збільшення прибутковості сучасних підприємств.
- Методика оцінки загального фінансово-економічного стану підприємства.

(Вимоги: відсутність плагіату, обсяг до 12 стор., 14 шрифт, TimesNewRoman).

3. Виконайте практичне завдання:

1.) У звітному році підприємство випустило продукції на суму 350 000 грн. Загальна собівартість склала 230 000 грн. На початок року на складі знаходилося продукції на суму 30 000 грн., а на кінець року – на 8% менше. Протягом року було реалізовано продукції підсобного господарства на суму 26 000 грн.; її собівартість становила 20 000 грн. Мали місце збитки від позареалізаційної діяльності на суму 6 000 грн. Отримано штрафів за порушення умов поставки на суму 5 000 грн. Сплачено по процентах за банківський кредит 2 500 грн. Погашена заборгованість за електроенергію в сумі 8 500 грн. Ставка податку на прибуток – 25%. Визначити чистий прибуток підприємства.

2.) У першому кварталі підприємство реалізувало 5 500 виробів за ціною 75 000 грн. за одиницю, що покрило витрати підприємства, але не дало прибутку. Загальні постійні витрати складають 80 000 тис. грн., питомі змінні витрати – 70 000 грн. У другому кварталі було виготовлено і реалізовано 6 500 виробів. У третьому кварталі планується збільшити прибуток на 11% у порівнянні з другим кварталом.

1. Соломіна Г.В. Економіка підприємства: практикум. Дніпро: Біла К.О. 2020. 142 с. URL:

<https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/4372/1/Соломіна%20Практикум.pdf>

2. Харченко Т., Щегда А. Економіка підприємства: збірник тестів та задач. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 240 с.

3. Мулик Т.О., Материнська О.А., Пльонсак О.Л. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 287с.

3. Бедринець М.Д., Довгань Л.П. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури. 2018. 292 с. URL:

<http://dcmaup.com.ua/assets/files/finansii-pidpriemstv-2018.pdf>

4. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: підручник. URL:

http://www.srines.com/book_1322.html

Скільки повинно бути додатково реалізовано продукції, щоб збільшити прибуток на 11%.

3.) Дохід від реалізації продукції з урахуванням ПДВ – 120 000 грн. Витрати на виробництво – 65 000 грн., собівартість залишків продукції, нереалізованої на початок і кінець періоду відповідно – 10 000 і 3 000 грн. Адміністративні витрати – 8 300 грн., витрати на збут – 10 650 грн., інші операційні витрати – 3 000 грн. Розрахувати: чистий дохід від реалізації продукції, собівартість реалізованої продукції, суму операційних витрат підприємства та суму витрат операційної діяльності підприємства.

4.) Визначити прибуток та рентабельність виробу на кожному з трьох підприємств, що випускають радіоприймачі однакової моделі, якщо повна собівартість виробу складає по підприємствах: $C1 = 320$ грн./шт., $C2 = 350$ грн./шт., $C3 = 385$ грн./шт., а річний обсяг випуску приймачів становить $N1 = 15$ тис.шт./рік, $N2 = 5$ тис.шт./рік, $N3 = 1$ тис.шт./рік. Відомо, що нормативна рентабельність виробу складає 18%.

5.) Визначити як змінилася фактична рентабельність виробу А, і виробу Б порівняно із плановим періодом. Ціна одного виробу 125 65 грн., собівартість виробу 100 50 грн. Протягом року підприємство знизить собівартість продукції по виробу А на 5%, по виробу Б – на 25 %. Оптова ціна залишиться незмінною.

Приклади задач

Задача 1. Визначити виробничу потужність підприємства та коефіцієнти використання потужності для всіх типів верстатів. На підприємстві є: 18 фрезерних, 6 свердлильних та 9 шліфувальних верстатів. Випускається продукція, що проходить крізь 3 операції (усі типи верстатів). Норма часу на оброблення одинці виробу в кожній групі верстатів складає відповідно 0,9 год; 0,4 год; 0,5 год. Режим роботи двозмінний, тривалість зміни – 8 годин; регламентовані простой складають 6% від режимного фонду часу, кількість робочих днів на рік – 255. За рік фактично вироблено 57300 од. продукції.

Задача 2. Визначити показники використання основних виробничих фондів (фондовіддача, фондомісткість, фондоозброєність), якщо відомо, що вартість основних виробничих фондів становить 765 тис. грн. В травні буде введено основних фондів на 85 тис. грн, в червні – на 62 тис. грн; в листопаді виведено на 12 тис. грн. Обсяг випуску продукції становить 940 тис. грн. Чисельність промислово-виробничого персоналу – 840 чол.

Задача 3. Визначити вплив зміни ціни на виріб на критичний обсяг продукції, якщо відомо, що питомі змінні витрати на виготовлення виробу дорівнюють 144 грн, загальні постійні – 70000 грн. Ціна одного виробу становила в першому кварталі 300 грн, у другому зменшилася на 5%.

Задача 4. Визначити прибуток від реалізації виробу та ціну, якщо відомо, що прямі затрати на виріб становлять 21,5 грн. Трудомісткість виготовлення виробу 3 н-год, середній розряд робіт II тарифного коефіцієнту II розряду – 1,09. Годинна тарифна ставка I розряду – 1,2 грн. Додаткова заробітна плата виробничих робітників – 24%. Відрахування на соціальні заходи – 39%. Загальновиробничі витрати – 15%. Адміністративні витрати – 95%. Комерційні витрати – 3%. Нормативний рівень рентабельності виробу – 25%.

Задача 5. Визначити розрахункову рентабельність виробництва, якщо відомо, що прибуток від реалізації склав 174 тис. грн, прибуток від іншої діяльності – 67 тис. грн, позареалізаційні збитки – 31 тис. грн, середньорічна вартість основних фондів – 442 тис. грн, середньорічні залишки нормованих оборотних засобів – 137 тис. грн, відсоток податку на прибуток – 18%.

Задача 6. Підприємство планує побудувати новий цех за рахунок інвестицій в обсязі 90 тис. грн першого року та 1000 тис. грн другого року і отримувати щорічно по 65 тис. грн прибутку від реалізації продукції. При постійній нормі дисконту 10% річних, визначити: вартість інвестицій до кінця другого року; поточну дисконтовану вартість 65 тис. грн прибутку, отриманих через: а) 1 рік, б) через 2 роки.

Задача 7. Обґрунтуйте доцільність впровадження нової технологічної установки, якщо відомо, що продуктивність нової установки – 220 тис. шт/рік замість продуктивності діючих – 185 тис. шт/рік. Вартість установки зростає з 29 тис. грн до 54 тис. грн, витрати на обробку одного виробу знизяться з 18,4 коп/шт до 12,6 коп/шт.

Задача 8. Встановити величину комерційного ефекту у виробника і споживача нового верстату з ЧПУ, якщо витрати на його виробництво складають 67300 грн, рентабельність виробництва верстату – 35%, ставка податку на прибуток – 30%. Використання машини дає можливість довести потужність цеху до 38 тис. шт/рік. Ціна виробу – 3,7 грн, а собівартість 3,0 грн. Сукупні капіталовкладення дорівнюють 1,1 тис. грн щорічно. Термін експлуатації машини – 5 років.

Задача 9. Визначити комерційний ефект від використання на підприємстві чотирьох приладів за контролем якості продукції. Ціна одного приладу – 6320 грн, продуктивність приладу – 10 вимірювань за годину. Використання приладів призведе до зниження браку на 15%. Кількість роботи приладу протягом зміни – 5,6 год, при однозмінному режимі роботи. Кількість робочих днів в році 251. Вартість обладнання, що вивільняється в результаті використання приладів – 3900 грн, з нього може бути реалізоване на суму 1300 грн. Сукупні капіталовкладення в процесі експлуатації одного приладу – 190 грн/рік. Вартість одного вимірювання – 0,3 грн; витрати електроенергії на годину роботи приладу 6 кВт, ціна 1 кВт-год - 0,22 грн. Термін експлуатації приладу – 5 років.

Задача 10. Визначити кількість робочих місць, такт потокової лінії із складання телефонів, магнітофонів та телевізорів, якщо трудомісткість їх складання становить відповідно 24,8; 15,0 та 18,7 год, а обсяг виробництва - 150, 100 та 50 шт/міс. Режим роботи 2 зміни, номінальний фонд – 22 дні.

Приклад тестових завдань:

1. У процесі виробництва основні засоби підприємства:
 - а) змінюють свою споживну вартість;
 - б) зберігають свою споживну вартість;
 - в) повністю втрачають споживну вартість;
 - г) взагалі її не мають.
2. До оборотних фондів належать:
 - а) сировина, кошти, товари, готова продукція;
 - б) сировина, основні матеріали, паливо, тара, витрати майбутніх періодів;

- в) готова продукція, кошти в розрахунках, незавершене виробництво;
 - г) паливо, тара, готова продукція, витрати майбутніх періодів, кошти.
3. Які з перелічених засобів підприємства можна віднести до невиробничих:
- а) складське приміщення основного виробництва;
 - б) господарські будівлі транспортного цеху;
 - в) корпус санаторію-профілакторію;
 - г) потокова лінія монтажного цеху.
4. Об'єктом винаходу може бути...
- а) продукт (пристрій, речовина, штам мікроорганізму, культура клітин рослин і тварин);
 - б) конструктивне використання пристрою;
 - в) художнє вирішення конкретної форми виробу;
 - г) усі відповіді правильні.
5. Нематеріальні активи – це
- а) реалізація права власності на нематеріальні ресурси підприємства;
 - б) складова довгострокових активів підприємства, які не мають матеріальноречової форми та характеризуються невизначеністю розмірів майбутнього прибутку від їх використання;
 - в) складова потенціалу підприємства, здатна приносити економічну користь протягом тривалого часу, для якої характерні відсутність матеріальної основи отримання доходів;
 - г) не має вірної відповіді.

Тематика рефератів:

1. Особливості визначення місії та головних напрямів діяльності підприємств різних форм власності та сфер діяльності.
2. Основні тенденції зміни законодавчої бази діяльності підприємств.
3. Структура підприємства та чинники, що на неї впливають.
4. Мета створення, особливості та ефективність діяльності добровільних та інституціональних об'єднань підприємств.
8. Спільні підприємства в системі міжнародного бізнесу: мотивація, механізм функціонування.
9. Принципи та етапи процесу побудови організаційних структур управління виробничим підприємством.
10. Особливості формування структури персоналу підприємств різних галузей економіки, розмірів і форм власності.
11. Тенденції динаміки структури персоналу в окремих галузях і сферах діяльності.
12. Обґрунтування оптимальної чисельності персоналу підприємств різних типів.
13. Особливості систем управління персоналом на підприємствах зарубіжних країн.
14. Практичне значення основних та оборотних фондів для здійснення процесу діяльності.
15. Видова (технологічна) структура основних фондів, чинники та тенденції її динаміки на виробничих підприємствах.
16. Тенденції розширеного відтворення основних фондів на підприємствах.
17. Напрями інтенсифікації відтворення та шляхи кращого використання основних фондів підприємства.
18. Правовий захист нематеріальних ресурсів підприємства.
19. Патентування і ліцензування підприємницької діяльності та ресурсів фірми.
26. Показники та шляхи використання матеріальних ресурсів.
27. Сучасна політика ресурсозбереження та ефективність її здійснення.
28. Шляхи підвищення ефективності використання оборотних коштів підприємства.
29. Сучасні тенденції залучення і використання підприємствами фінансових інвестицій.

30. Особливості оцінки ефективності організаційних, нововведень підприємствами.
31. Інноваційні стратегії зарубіжних і вітчизняних підприємств.
32. Динаміка рівня прибутковості підприємств різних галузей економіки України.
33. Державна політика оподаткування та прибутковість підприємства.
34. Фактори формування прибутку підприємства в ринкових умовах.
35. Загальноприйнята практика використання прибутку підприємства.

6. Політика курсу

Політика щодо відвідування навчальних занять.

Згідно з «Положенням про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС в ІДГУ» студенти мають обов'язково бути присутніми на семінарських заняттях. Студент, який з поважних причин, підтверджених документально, був відсутній на семінарському занятті, має право на відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання. Студент, який не використав надане йому право у встановлений термін або пропустив заняття без поважних причин, отримує за кожне пропущення заняття 0 балів. Студенти, які навчаються за індивідуальним графіком, мають в повному обсязі виконати додаткові індивідуальні завдання, попередньо узгодивши їх з викладачем. Присутність на модульній контрольній роботі є обов'язковою. У випадку відсутності студента на проміжному контролі з поважної причини, підтвердженої документально, йому призначається інша дата складання модульної контрольної роботи.

Політика академічної доброчесності.

Студенти мають дотримуватись правил академічної доброчесності відповідно до «Кодексу академічної доброчесності ІДГУ». Наявність академічного плагіату в студентських роботах є підставою для виставлення негативної оцінки. Списування студентів під час проведення модульної контрольної роботи є підставою для дострокового припинення її складання та виставлення негативної оцінки.

7. Проміжний і підсумковий контроль

Форма проміжного контролю - модульна контрольна робота

Зразок модульної контрольної роботи

Варіант 1

1. Види доходу та прибутку підприємства. Зв'язок між рівнем податків та чистим прибутком підприємства.
2. Нематеріальні активи підприємства, їх класифікація та характеристика.
3. Задача: Розрахувати показники руху основних фондів, якщо їх вартість на початок року становить 10 144 тис. грн., надійшло основних фондів – 2 143 тис. грн., вибуло – 894 тис. грн.

Варіант 2

1. Основні засоби виробництва, сутність та класифікація. Показники руху основних засобів.
2. Класифікація капіталовкладень підприємства.
3. Задача: Визначити розрахункову рентабельність виробництва товарної продукції, якщо податок на прибуток складає 18%, процент за користування кредитом банку – 11%; вартість виробничих фондів підприємства – є 250 млн. грн., з яких 13,5% прокредитовані банком. Обсяг товарної продукції підприємства становить 300 млн. грн. Рентабельність виробу в галузі встановлена на рівні 16%.

Форма підсумкового контролю - екзамен.

Перелік питань для екзамену:

1. Поняття підприємства, його мета, функції та основні ознаки.
2. Поняття, матеріальний склад і структура оборотних фондів підприємства.
3. Джерела, чинники і шляхи зниження собівартості продукції.
4. Правові основи функціонування підприємств в Україні.
5. Класифікація підприємств. Порядок створення та реєстрації підприємств.
6. Форми об'єднання підприємств, їх утворення, мета і функції.
7. Виробнича структура підприємства, її види і характеристика.
8. Управління підприємством: поняття, завдання і принципи.
9. Специфіка організації виробництва підприємств різних галузей національної економіки.
10. Організаційні структури управління підприємством.
11. Інфраструктура підприємства, її складові елементи.
12. Планування як функція управління, його принципи і методи.
13. Система планів підприємства, їх взаємозв'язок та порядок розробки.
14. Стратегічне планування на підприємстві.
15. Бізнес-планування, його характеристика.
16. Виробнича програма підприємства, її розроблення та обґрунтування.
17. Персонал підприємства, його склад.
18. Структура персоналу підприємства, чинники, що впливають на неї.
19. Розрахунок чисельності працюючих на підприємстві.
20. Управління персоналом підприємства.
21. Продуктивність праці, показники і методи її вимірювання.
22. Планування росту продуктивності праці.
23. Організація і нормування праці на підприємстві.
24. Мотивація як процес симулювання працівників, її моделі і методи.
25. Поняття, види і шляхи росту заробітної плати.
26. Форми і системи оплати праці.
27. Формування фонду оплати праці на підприємстві.
28. Сутність та види капіталу підприємства.
29. Поняття, класифікація і структура основних фондів підприємства.
30. Облік і оцінка основних фондів.
31. Види та показники зношування основних фондів.
32. Ремонт основних фондів, види ремонту.
33. Амортизація основних фондів: сутність та методика нарахування.
34. Напрямки відтворення основних фондів.
35. Інноваційні підходи до управління сучасними підприємствами: аутсорсинг, діджиталізація, віртуалізація та реінжиніринг.
36. Показники ефективності відтворення і використання основних фондів.
37. Поняття, матеріальний склад і структура оборотних фондів підприємства.
38. Показники використання та нормування витрат матеріальних ресурсів.
39. Оборотні кошти підприємства: поняття, класифікація і структура.
40. Показники ефективності використання оборотних коштів підприємства.
41. Шляхи покращення використання оборотних коштів підприємства.
42. Поняття і види нематеріальних ресурсів підприємства, їх характеристика.

43. Нематеріальні активи підприємства, їх оцінка та зношування
44. Інвестиції: поняття, види і роль у відтворенні виробничого потенціалу підприємства.
45. Виробничі інвестиції, їх склад і структура.
46. Оцінка економічної ефективності виробничих інвестицій.
47. Чинники впливу на ефективність інвестицій.
48. Інноваційні процеси: поняття, види і характеристика.
49. Основи методики визначення економічної ефективності технічних нововведень.
50. Оцінка сукупного економічного ефекту від технічних нововведень.
51. Організаційні типи виробництва, їх характеристика.
52. Поняття виробничого циклу, його структура.
53. Поняття якості продукції, необхідність та значення її підвищення.
54. Показники і методи оцінки якості продукції.
55. Управління якістю продукції.
56. Підходи до визначення якості та конкурентоспроможності на підприємствах різних галузей народного господарства.
57. Стандартизація і сертифікація продукції в АПК, у морегосподарському комплексі, на підприємствах транспортного комплексу.
58. Стандартизація і сертифікація продукції.
59. Конкурентоспроможність продукції, чинники її забезпечення і методика оцінки.
60. Економічна ефективність і шляхи підвищення якості та конкурентоспроможності продукції.
61. Поняття і класифікація витрат.
62. Собівартість продукції, її види і показники.
63. Формування кошторису витрат на виробництво.
64. Калькулювання витрат на виробництво та реалізацію продукції.
65. Підходи до класифікації витрат на підприємствах у залежності від специфіки діяльності та галузевої належності.
66. Особливості визначення собівартості товарів та послуг на підприємствах АПК, морегосподарського комплексу, на підприємствах транспортного комплексу.
67. Джерела, чинники і шляхи зниження собівартості продукції.
68. Планування зниження собівартості продукції.
69. Формування гуртових і роздрібних цін на продукцію.
70. Ціна. Методи ціноутворення.
71. Особливості ціноутворення на товари та послуги підприємств, що мають різну галузеву належність.
72. Дохід підприємства, схема його формування та розподілу.
73. Прибуток підприємства, схема його формування та розподілу.
74. Прибутковість діяльності підприємств, показники, що її характеризують.
75. Суть та оцінка загального фінансово-економічного стану підприємства.
76. Ефективність виробництва: суть, види і показники.
77. Показники, резерви і чинники підвищення ефективності виробництва.
78. Особливості формування та розподілу прибутку на підприємствах різних галузей народного господарства.
79. Шляхи підвищення ефективності на підприємствах АПК, морегосподарського комплексу, на підприємствах транспортного комплексу та інших.
80. Маркетингова діяльність підприємства: принципи, концепції, стратегія і тактика.

8. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Результати навчання з освітніх компонентів оцінюються за 100-бальною шкалою (від 1 до 100) з переведенням в оцінку за традиційною шкалою «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно». Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою згідно табл. 1.

Таблиця 1.

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	відмінно
89-70	добре
51-69	задовільно
1-50	незадовільно

Загальна оцінка за курс виставляється за результатами поточного, проміжного та підсумкового контролю згідно табл. 2.

Таблиця 2.

Формування загальної оцінки за курс

Максимальна кількість балів	40 балів (поточний контроль) середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом 0,4	10 балів (проміжний контроль) – середньозважений бал оцінок за теоретичні питання та/або практичні завдання, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом 0,1	50 балів (підсумковий контроль) середньозважений бал оцінок за теоретичні питання та/або практичні завдання, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом 0,5
Мінімальний пороговий рівень	20 балів (поточний контроль)	6 балів (проміжний контроль)	25 балів (підсумковий контроль)

Критерії оцінювання під час поточного контролю

Під час поточного контролю оцінюються відповіді студента на семінарських заняттях, а також результати самостійної та індивідуальної роботи. Нарахування балів за поточний контроль відбувається відповідно до «Положення про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС в ІДГУ» (http://idgu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/09/polozhennja_pro_porjadok_ocinjuvannja_rivnja_navchalnyh_dosjahren_zi_zminamy-vid-28.08.2020-protokol-1.pdf).

Оцінювання роботи на семінарських заняттях, індивідуальної та самостійної роботи здійснюється за шкалою від «0» до «5». Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях приведені у табл. 3.

Таблиця 3.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти на семінарських (практичних) і лабораторних заняттях

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Однак не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо не володіє навчальним матеріалом, однак фрагментарно, поверхово (без аргументації й обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Критерії оцінювання розв'язання задач представлено у табл. 4.

Таблиця 4.

Критерії оцінювання розв'язання задач

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Розв'язання задачі є абсолютно вірним. Студент володіє знаннями методики здійснення розрахунків, вміє нестандартно підходити до розв'язання задач (вирішення ситуацій) та робити обґрунтовані висновки.
4 бали	Задача розв'язана вірно, але обґрунтування висновків є недостатнім

3 бали	Задача розв'язана вірно, але немає висновків та хід розв'язання задачі (вправи, ситуації) не подано.
2 бали	При розв'язанні задачі виявлені неточності, помилки в розрахунках.
1 бал	Практичне завдання розв'язане невірно.
0 балів	Не було спроби розв'язати задачу.

Здобувач вищої освіти має бути оцінений не менш як з 70% семінарських занять, передбачених навчальним планом. У випадку, якщо здобувач вищої освіти не був оцінений з відповідної кількості занять, він отримує 0 балів за кожне заняття, з якого мав бути оцінений. При цьому здобувачу вищої освіти може бути зараховано виконання індивідуальних завдань за певне заняття якщо він не був оцінений за результатами проведення семінарського заняття.

Основними видами індивідуальних завдань є: підготовка доповідей, рефератів; розв'язування задач, вирішення ситуаційних завдань тощо.

Оцінювання доповіді (реферату) здійснюється за такими критеріями: самостійність та оригінальність дослідження, виконання поставлених автором завдань, здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу та відсутність помилок при оформленні цитування й посилань на джерела, якісна презентація результатів власного дослідження.

Індивідуальне завдання є обов'язковим для виконання. Разом з тим здобувач освіти може запропонувати свою тему доповіді (реферату) у відповідності до особистих науково-дослідних інтересів та погодити її з викладачем. Окрім цього у якості виконання індивідуального завдання здобувачу вищої освіти може бути зараховано проходження онлайн-курсів (у відповідності до змісту навчальної дисципліни) на платформах EdEra, Coursera, Prometheus та інших. Зарахування відбувається за наявності сертифікату про успішне проходження курсу.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Оцінювання проміжного контролю здійснюється за шкалою від «0» до «10». Загальна оцінка за модульну контрольну роботу є середнім арифметичним оцінок за кожне питання/завдання, яка переводиться за 100 бальною шкалою та множиться на коефіцієнт 0,1. Критерії оцінювання теоретичних та практичних завдань, які включено до проміжного контролю, наведено у табл. 3-4. У разі, якщо здобувач вищої освіти за проміжний контроль отримав менше ніж 6 балів, то він вважається таким, що не склав проміжний контроль. У графі «проміжний контроль» виставляється 0 балів.

Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Семестрові екзамени в усній проводять за білетами. Екзаменаційний білет містить два теоретичних питання і одну задачу. Критерії оцінювання теоретичних та практичних завдань, які входять до підсумкового контролю, наведено у табл. 3-4.

Результат екзаменаційного контролю визначається як середнє арифметичне оцінок (середньозважений бал) студента, що він отримав за кожне з питань (завдань) екзаменаційного білета. Цей бал переводиться за 100-бальною шкалою, а визначений показник множиться на ваговий коефіцієнт 0,5 та округлюється до цілого. Якщо здобувач вищої освіти отримав недостатню кількість балів з поточного контролю (менше 20 балів) або не склав проміжний контроль, він не допускається до складання семестрового екзамену, а у відомості обліку успішності виставляється оцінка «незадовільно».

У разі, якщо здобувач вищої освіти за екзамен отримав середньозважений бал менше, ніж 2,75, то він вважається таким, що не склав екзамен. У графі «підсумковий контроль» виставляється 0 балів.

Здобувачі, які не з'явилися на контрольні заходи, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку (0 балів за 100-бальною шкалою).

Критерії оцінювання при організації освітнього процесу із застосуванням технологій дистанційного навчання

У разі проведення освітнього процесу у дистанційному режимі, порядок його організації регулює «Положення про організацію освітнього процесу із застосуванням технологій дистанційного навчання в Ізмаїльському державному гуманітарному університеті» (<http://idgu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/12/polozhennja-pro-orhanizaciju-osv.-procesu-iz-zast.-tehnolohij-dyst.-navch.-2020.pdf>).

Дистанційний режим навчання передбачає проведення навчальних занять, контрольних заходів та самостійної роботи здобувачів відповідно до робочої програми навчальної дисципліни.

Дистанційна комунікація учасників освітнього процесу під час синхронного режиму навчання може здійснюватися через онлайн-платформи проведення відео конференцій Google Meet або Zoom.

Поточний контроль результатів навчання здобувачів вищої освіти здійснюється під час проведення дистанційних занять, а також шляхом оцінювання самостійних індивідуальних і групових завдань, що виконуються здобувачами освіти в електронній формі та надсилаються до системи підтримки дистанційного навчання (LMS Moodle або Google Classroom).

Завдання проміжного контролю виконуються здобувачами освіти в електронній формі та надсилаються до системи підтримки дистанційного навчання (LMS Moodle або Google Classroom), які оцінюються за поданим вище алгоритмом.

Підсумковий екзаменаційний контроль під час дистанційного формату навчання проводиться у комбінованій формі у синхронному режимі у формі співбесіди. Під час співбесіди студенту пропонується надати відповідь на три питання та розв'язати одне практичне завдання. Орієнтовний перелік питань до співбесіди наводиться у електронному курсі дисципліни, що розміщено на платформах LMS Moodle або Google Classroom. Прикладами практичних завдань можуть слугувати подані у силабусі типові завдання для розв'язання на семінарських (практичних, лабораторних заняттях) та самостійної роботи. З метою дотримання принципів академічної доброчесності та прозорості під час визначення певних питань та завдань у ході співбесіди застосовується ІТ технології, зокрема, генератор випадкових чисел (<https://generator-online.com/numbers>).

Під час співбесіди здобувач вищої освіти має надати відповіді на поставлені питання та пояснити розв'язання практичного завдання, які обираються рандомно охоплюють різну тематику навчальної дисципліни й спрямовані на оцінювання запланованих результатів навчання.

Підсумковий бал за екзаменаційну відповідь здобувача вищої освіти є середнім арифметичним оцінок за кожне питання (завдання), переведеним за 100-бальною шкалою з коефіцієнтом 0,5.

Викладач

(підпис)

Сорока Л.М.
(ПІБ)

Затверджено на засіданні кафедри управління підприємницькою та туристичною діяльністю протокол № 1 від «01» вересня 2022 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

Метіль Т.К.
(ПІБ)